

Роздуми про сенс людського життя, добро і зло в повісті Б. Харчука "Планетник"

7 клас

Лідія Коваленко, Людмила Щербина,
вчителі української мови і літератури НВК №56
м. Херсон

Мета: опрацюючи ідейно-художній зміст повісті "Планетник", дослідити, як автор спонукає читача замислитися над сенсом людського життя, місцем добра і зла в ньому, удосконалювати вміння працювати з текстом; розвивати логічне мислення, спостережливість, вміння аналізувати й робити висновки, культуру зв'язного мовлення, виразне читання; виховувати любов до життя і всього живого, шанувати в собі людину.

Тип уроку: формування умінь і навичок.

Форма проведення: урок-дослідження.

Обладнання: портрет письменника, текст твору, дидактичний матеріал.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

Учитель. Нас уже не треба переконувати, що художня література — це вид мистецтва. Але літературні критики, і не тільки вони, стверджують, що художня література — це ще й предмет людинознавства. Чому повість Б. Харчука "Планетник" може бути цьому підтвердженням? (Відповіді учнів)

Отже, ми сьогодні маємо дослідити, у чому полягає сенс людського життя.

Об'єкт дослідження — ЛЮДИНА за твором Б. Харчука "Планетник".

Що маємо дослідити в людині?

Учні. Якою є людина? Чому вона така?

Авторське бачення місця людини у світі.

Жанрова особливість твору.

Учитель. Чи варто нам сьогодні займатися цією проблемою? (Думки дітей)

III. Основний зміст уроку

Учитель. "ТИ — ЛЮДИНА," — каже Капуш.

Пропоную виразно прочитати фрагмент з твору, с. 184, від слів " — Тут поговоримо про людину..."

Завдання:

— Прорецензуйте виразне читання учня.

— Позначте ключові фрази за темою дослідження.

Учитель. Предметом нашого дослідження є...

Учні. Людина.

Учитель. Хто і якою вона є за твором?

Учні. Дитина неба і землі. Досконалість.

Учитель. Чому ж людина приходить у цей світ недосконалою?

Учні. "... щоб жити і вдосконалюватись — піднятися до краси і сили природи, до волі і єдності".

Учитель. Як стати досконалим?

Учні. "Шукай пізнання у трьох коренях — у землі, з якої піднявся; у небі, до якого прагнеш, і в самому собі, у своїй душі..."

Учитель. ... але життя на землі — це одвічна боротьба протилежностей.

Якими силами представлена ця протилежність у творі?

Учні.

ЛЮДИНА

з кореня добра і зла

ПЛАНЕТНИК:

"...він підняв свої міцно ступлені кулаки і, грізний, похмурий, пішов проти хмар"

"Я ніколи їх (людей) не покину, хоч я серед них і останній чередник"

Учитель. Умотивуйте своє розуміння цих протилежностей.

Учні. Його сучасники:

ставлення до природи — *любили*;

ставлення до праці — *любили*;

ставлення до людини — *заздрість, ненависть, нетерпимість*.

Учитель. Чому немає порозуміння між людьми і планетником? Чи можна планетника вважати досконалим? (*робота у парах*)

— Любив природу й навчився приймати її такою, яка вона є;

— любив людей, служив їм, був терпимим до них;

— став вільним, піднявся у небо, поєднавшись з природою;

— мав мрію, у якій став крилатим.

Презентація творчих робіт художників

Портрет планетника очима дітей (ілюстрації до твору)

Учитель. У чому полягає сенс життя? (Роздуми учнів) (*Нарцис у творі — це символ людини!*)

IV. Підсумок уроку

Що значить бути людиною — за Капушем? (*Діти читають власні твори.*)

Аналіз завдань уроку:

Учитель. Яким ви бачите автора, Бориса Микитовича, у розв'язанні проблеми боротьби протилежностей життя — добра і зла?

Учні. Мудрим учителем, бо змушує нас задуматись над сенсом життя; знає закони життя на землі; уміє зацікавити читача...

Учитель. Чому можемо визначити жанр повісті "Планетник" як філософський твір? Які крилаті фрази Капуша ми візьмемо в життєву дорогу?

Учитель. Скористайтесь думками однокласників і складіть кодекс законів досконалої людини.

Учні.

— Коли хочеш бути людиною, побори в собі зло.

— Не прагни приборкати природу — подружися з нею.

— Пам'ятай: усі люди різні, але рівні.

— Хочеш пізнати життя — прислухайся до природи й до себе.

— "...учись перемагати самого себе".

V. Рефлексія

— Чим сподобався мені Б. Харчук?

— Що зрозумів і чого навчився сьогодні на уроці?

— Що, вважаю, зайвим було в обговоренні проблеми?

Домашнє завдання. Завершити роботу над твором-роздумом "Що значить бути людиною — за Капушем?"